

อัยการกับความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่าน^๑

ดร. คณิต ฅ นคร

๑. ความนำ

เรื่อง “ความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่าน” (Transitional Justice) นั้น คณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ ซึ่งเรียกโดยย่อว่า “คอป.” ได้นำมาเสนอต่อสังคมไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อองค์กรอัยการไว้หลายกรณี^๒

เริ่มแรกทีเดียว คอป. ได้เสนอตามนัยแห่งบทความของผู้เขียนเรื่อง “อัยการกับปัญหาความขัดแย้งในชาติ”^๓ ซึ่งเป็นบทความที่ผู้เขียนได้เขียนขึ้นก่อนเกิดความรุนแรงในเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม ๒๕๕๓ โดยในบทความดังกล่าวผู้เขียนได้มีข้อสรุปว่า

“พนักงานอัยการเป็นเจ้าพนักงานในการยุติธรรมที่มีความเป็นอิสระจากการเมืองในการปฏิบัติหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ขณะนี้มีบุคคลตกเป็นผู้ต้องหาในความผิดฐานมั่วสุมกันตั้งแต่สิบคนขึ้นไปหลายสิบคนที่ยังไม่ได้ฟ้อง ดังนั้น หากพนักงานอัยการมีความเข้าใจในปัญหาของประเทศชาติ พนักงานอัยการก็สามารถแสดงบทบาทเสริมสร้างความสมานฉันท์และความสามัคคีให้แก่คนในชาติได้ โดยกระทำตามแบบอย่างที่ท่านอาจารย์ประเทือง กิริติบุตร ได้กระทำมาแล้วได้”^๔

^๑ บทความนี้เขียนเสร็จเมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๗

^๒ ดู คณิต ฅ นคร ประชาธิปไตยกับการตั้งรังเกียจทางสังคม พิมพ์โดยสำนักพิมพ์วิญญูชน หน้า ๑๖๕ - ๑๖๖

หนังสือ “ประชาธิปไตยกับการตั้งรังเกียจทางสังคม” โดยคณิต ฅ นคร หนังสือนี้พิมพ์มาแล้ว ๔ ครั้ง โดยสำนักพิมพ์วิญญูชน พิมพ์ครั้งแรกเมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๕๖ เป็นการพิมพ์จำหน่าย พิมพ์ครั้งที่ ๒ เมื่อเดือนกันยายน ๒๕๕๖ เป็นการพิมพ์แจก พิมพ์ครั้งที่ ๓ เมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๕๖ เป็นการพิมพ์แจก และพิมพ์ครั้งที่ ๔ เมื่อเดือนมกราคม ๒๕๕๗ เป็นการพิมพ์แจกเช่นเดียวกัน

อนึ่ง หนังสือเล่มนี้สามารถหาอ่านได้ในห้องสมุดประชาชนทั่วราชอาณาจักร ห้องสมุดมหาวิทยาลัยทุกมหาวิทยาลัย และห้องสมุดโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาทั่วราชอาณาจักร

^๓ ดู คณิต ฅ นคร “อัยการกับปัญหาความขัดแย้งในชาติ” ลงพิมพ์ครั้งแรกในหนังสือพิมพ์ มติชนสุดสัปดาห์ ประจำวันที่ ๕ - ๑๑ มิถุนายน ๒๕๕๒ และฉบับประจำวันที่ ๑๒ - ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๒ และต่อมากลงพิมพ์ในหนังสือ ประชาธิปไตยกับการตั้งรังเกียจทางสังคม หน้า ๑๔๕ - ๑๕๒

^๔ เมื่อครั้งเกิดความไม่สงบในประเทศเมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ คดีเกี่ยวกับการชุมนุมที่มหาวิทยาลัยธรรม

ข้อเสนอดังกล่าวนี้ได้เสนอต่อสำนักงานอัยการสูงสุดในยุคสมัยที่นายชัยเกษม นิติสิริ ดำรงตำแหน่งอัยการสูงสุด จนถึงยุคสมัยที่นายจุลสิงห์ วสันตสิงห์ ได้ดำรงตำแหน่งอัยการสูงสุด ซึ่งตามข้อเสนอดังกล่าวก็คือผู้เขียนเสนอให้พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องให้หมดทุกคน อย่างไรก็ตาม กรณีก็ไม่มียุติอะไรเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการจากข้อเสนอแนะนี้แต่ประการใด

ต่อมา คอป. ได้เกริ่นไว้ในข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เกี่ยวกับเรื่อง “คดีการก่อการร้าย” ว่าบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดฐานก่อการร้ายนั้น มีความไม่ถูกต้องหลายประการ กล่าวคือ

ประการแรก การแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาเกิดขึ้นโดยพระราชกำหนด กรณีจึงไม่มีความถูกต้องชอบธรรมในทางนิติบัญญัติ

ประการที่สอง บทบัญญัติความผิดฐานก่อการร้ายขัดต่อหลัก “ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย” (Nullum crimen, nulla poena sine lege) ในข้อ “ความชัดเจนแน่นอน” (Principle of Exactness) กรณีจึงผิดหลักมาตรา ๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๙ วรรคหนึ่ง และ

ประการสุดท้าย บทบัญญัติความผิดฐานก่อการร้ายยังขัดต่อหลักนิติรัฐและหลักนิติธรรมในเรื่องระวางโทษอีกด้วย เพราะความผิดฐานก่อการร้ายมีลักษณะทำนองเดียวกับความผิดฐานเป็นอั้งยี่ กล่าวคือ เป็นความผิดที่เป็นการสกัดกั้นการก่อตั้ง “สมาคมอาชญากรรมก่อการร้าย” (Terrorist Associations) ซึ่งเป็นการลงโทษในชั้นการเตรียมกระทำความผิด ระวางโทษประหารชีวิตจึงขัดต่อหลักนิติรัฐและหลักนิติธรรม

เมื่อเช่นนี้ คอป. จึงได้เสนอให้รัฐบาลได้ยกเลิกบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะในส่วนที่ไม่ถูกต้องนี้เสียแล้วเสนอกฎหมายว่าด้วยการก่อการร้ายกันใหม่ และใน

ศาสตร์ที่มีผู้ถูกจับเป็นจำนวนพัน ๆ คน ที่ยังอยู่ระหว่างการดำเนินการในชั้นพนักงานสอบสวนของฝ่ายตำรวจอยู่ ครั้นเมื่อจำนวนการสอบสวนเข้าสู่การพิจารณาของพนักงานอัยการ อธิบดีกรมอัยการในขณะนั้น คือ นายประเทือง กิริติบุตร ได้สั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่ถูกจับทั้งหมด การกระทำของอธิบดีกรมอัยการจึงเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความปรองดองในชาติ เพราะต่อมาเมื่อถึงสมัยรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ก็ได้มีการออกกฎหมายนิรโทษกรรมให้ผู้ที่หลบหนีเข้าป่าทั้งหมด จนในที่สุดถึงสมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ก็ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๖๖/๒๕๒๓ จนสามารถยุติความขัดแย้งในชาติลงได้อย่างสิ้นเชิง นี่คือการที่พนักงานอัยการช่วยแก้ปัญหาของชาติ

ดู คณิต ณ นคร “อัยการกับปัญหาความขัดแย้งในชาติ” ประชาธิปไตยกับการตั้งรังเกียจทางสังคม หน้า ๑๔๕ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หน้า ๑๕๐

ขณะเดียวกัน คอป. ก็ได้เอ่ยถึงองค์การอัยการไว้ด้วยว่าชอบที่จะสั่งไม่ฟ้องคดีการก่อการร้ายทั้งหมดไม่ว่าจะเกี่ยวกับบุคคลในกลุ่มเสื้อเหลืองหรือกลุ่มเสื้อแดง^๕

แต่ก็อีกเช่นเคย ทั้งรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร และองค์การอัยการก็ไม่ได้ตอบสนองข้อเสนอแนะดังกล่าวนี้ใด ๆ ทั้งสิ้น

ครั้นเมื่อ คอป. พันภารกิจไปแล้ว ผู้เขียนในฐานะอดีตประธาน คอป. เห็นว่าแม้ คอป. จะพ้นจากหน้าที่ไปแล้วก็ตาม แต่สำหรับตัวผู้เขียนเองนั้น ผู้เขียนก็ยังเห็นว่าตราบเท่าที่บ้านเมืองเรายังไม่มีความสงบและไม่มีความปรองดองเกิดขึ้น ผู้เขียนชอบที่จะต้องพยายามทำหน้าที่ผลักดันข้อเสนอแนะของ คอป. เพื่อช่วยเหลือสังคมต่อไป เหตุนี้ ผู้เขียนจึงได้เสนอแนะต่อ อัยการสูงสุด (อสส.) คนใหม่ คือ นายอรรถพล ใหญ่สว่าง เกี่ยวกับคดีการก่อการร้าย โดยในการเสนอแนะครั้งนี้ผู้เขียนได้จัดพิมพ์หนังสือขึ้นอีกเล่มหนึ่งใช้ชื่อว่า “อดีตประธาน คอป. แนะนำ อสส. ในคดีการก่อการร้าย” และได้เขียนบทความเรื่อง “คอป. และ อสส. กับการก่อการร้าย” ลงพิมพ์ไว้ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้เขียนยังได้นำ “จดหมายถึงเพื่อนข้าราชการและพนักงานในหน่วยงานของรัฐ” ซึ่งเป็นจดหมายที่ผู้เขียนได้แนบในการนำส่งหนังสือ “ประชาธิปไตยกับการตั้งรังเกียจทางสังคม” ไปให้แก่ปลัดกระทรวง อธิบดีและผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสำนักงานเทียบเท่ากรม ผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้บริหารรัฐวิสาหกิจ ลงพิมพ์ไว้ด้วย^๖

หลังจากที่ผู้เขียนได้จัดพิมพ์หนังสือเกี่ยวกับงานของ คอป. ที่ใช้ชื่อว่า “ประชาธิปไตยกับการตั้งรังเกียจทางสังคม” ออกเผยแพร่ไปแล้ว ผู้เขียนจึงได้ส่งหนังสือเล่มนี้รวมทั้งหนังสือ “อดีตประธาน คอป. แนะนำ อสส. ในคดีการก่อการร้าย” ไปให้แก่ นายอรรถพล ใหญ่สว่าง ด้วย โดยส่งไปให้เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๖ ขณะนี้ผู้เขียนจึงรอการกระทำตามข้อเสนอแนะอยู่อย่างใจจดใจจ่อ และใครจะทวงถามถึงเรื่องนี้ในที่นี้ตามที่ได้รับปากกันไว้ก่อนการพิมพ์หนังสือเล่มที่สองนี้ในครั้งที่ ๑

ผู้เขียนใคร่ขอกล่าวในที่นี้ด้วยว่าสิ่งที่ผู้เขียนกระทำมาแล้ว กำลังกระทำอยู่ และกำลังจะกระทำต่อไปตามนัยแห่งบทความเรื่องนี้ไม่ใช่เป็นการกระทำเพื่อตนเอง หากแต่เป็นการกระทำเพื่อสังคมส่วนรวมทั้งสิ้น ทั้งนี้ เพื่อให้ความสงบสุขในสังคมได้เกิดขึ้น

^๕ ดู คณิต ณ นคร ประชาธิปไตยกับการตั้งรังเกียจทางสังคม หน้า ๒๐๗-๒๑๔

^๖ ดู คณิต ณ นคร อดีตประธาน คอป. แนะนำ อสส. ในคดีการก่อการร้าย สำนักพิมพ์วิญญูชน พิมพ์ครั้งที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๖ เป็นการพิมพ์จำหน่าย พิมพ์ครั้งที่ ๒ มกราคม ๒๕๕๗ เป็นการพิมพ์แจก

เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๖ ผู้เขียนจึงได้เขียนบทความขึ้นอีกเรื่องหนึ่งใช้ชื่อว่า

“เมื่อกระบวนการยุติธรรมถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง”

บทความเรื่องนี้ยังไม่ได้พิมพ์ในที่ใดแต่ท่านผู้สนใจอาจหาอ่านได้จากเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย และเว็บไซต์ของประชาไท

ในบทความเรื่อง **“เมื่อกระบวนการยุติธรรมถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง”** นี้ ผู้เขียนได้วิเคราะห์ถึงความเข้าใจเรื่องการจับและการออกหมายจับในอดีตที่กระทำกันอย่างผิดหลักกฎหมาย ความเข้าใจเรื่องข้อหาและการแจ้งข้อหาที่ไม่ถูกต้องตามหลักกฎหมายจนนำมาซึ่งเหตุการณ์ความไม่สงบเมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๑๖ และผู้เขียนได้วิเคราะห์ถึงการจับและการออกหมายจับในปัจจุบันว่าไม่ถูกต้องชอบด้วยหลักกฎหมายอย่างไร กับผู้เขียนได้กล่าวถึงสูตรเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมของไทยว่ามีความไม่ดีไม่งามอย่างไรบ้าง และทั้งผู้เขียนได้วิเคราะห์การออกหมายจับผู้ชุมนุมทางการเมืองว่าไม่ถูกต้องและชอบด้วยหลักกฎหมายอย่างไรไว้ด้วย และที่สำคัญก็คือผู้เขียนในฐานะที่เป็นนักวิชาการและเป็นผู้สอนกฎหมายอาญาภาคความผิดและได้เขียนตำรา “กฎหมายอาญาภาคความผิด”^๑ ได้วิเคราะห์ว่าการกระทำของผู้ชุมนุมทางการเมืองไม่มีความผิดฐานกบฏแต่อย่างใด

แต่ก็ดูเหมือนบทความเรื่องนี้ของผู้เขียนจะไม่มีกรกล่าวถึงหรือให้ความสนใจกันในวงกว้างของสังคมเรา รวมถึงองค์กรต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมของเราก็ดูจะไม่ได้ให้ความสนใจแต่อย่างใดด้วย ทำให้การตั้งข้อหาในความผิดฐานกบฏจากองค์กรในกระบวนการยุติธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากพนักงานสอบสวนคดีพิเศษซึ่งถูกสังคมส่วนหนึ่งมองว่าทำงานรับใช้การเมืองแทนที่จะกระทำเพื่อการอำนวยความยุติธรรมที่ดีแก่บ้านเมือง^๒

และในบทความเรื่องดังกล่าวนี้ผู้เขียนได้เสนอแนะให้พนักงานสอบสวน (พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจ และพนักงานสอบสวนกรมสอบสวนคดีพิเศษ) ได้ขอให้ศาลเพิกถอนหมายจับในคดีดังกล่าวเสีย โดยผู้เขียนได้เสนออย่างสุภาพว่า

^๑ ดู คณิต ณ นคร กฎหมายอาญาภาคความผิด พิมพ์ครั้งที่ ๑๐ สำนักพิมพ์วิญญูชน มิถุนายน ๒๕๕๓

^๒ ผู้เขียนต้องขอโทษท่านอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษที่ต้องกล่าวเตือนสติเช่นที่กล่าวมา แม้เราจะเคยทำงานร่วมกันมาในสำนักงานอัยการสูงสุดในอดีตขณะเมื่อองค์กรอัยการของเราถูกคุกคามจากการเมืองและท่านเป็นผู้หนึ่งที่ยืนหยัดอยู่เบื้องหลังของการต่อสู้กับภัยคุกคามในครั้งนั้น

“หากจะได้มีการทบทวนการออกหมายจับในครั้งนี้นักันได้ ไม่ว่าจะโดยองค์กรใด ในกระบวนการยุติธรรมก็ตาม กรณีก็จะเป็นการสมควรอย่างยิ่ง เช่น พนักงานสอบสวนยื่นคำร้องต่อศาลขอเพิกถอนคำร้องเดิมของตน”

ทั้งนี้ เพราะผู้เขียนในฐานะนักวิชาการและเคยอยู่ในแวดวงการปฏิบัติของกระบวนการยุติธรรมของประเทศเห็นว่าการออกหมายจับในกรณีดังกล่าวนี้ยังมีปัญหาในข้อกฎหมายอยู่มากมายทีเดียว ทั้งในส่วนของกฎหมายสารบัญญัติและกฎหมายวิธีสบัญญัติ

ยิ่งกว่านั้นโดยบทความดังกล่าวนี้ผู้เขียนยังได้มีข้อสังเกตไปยังพนักงานสอบสวน (ทั้งฝ่ายตำรวจและฝ่ายกรมสอบสวนคดีพิเศษ) ว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๙๐ ที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมเมื่อปี ๒๕๔๗ ได้บัญญัติไว้ดังนี้

“มาตรา ๙๐ เมื่อมีการอ้างว่าบุคคลใดต้องถูกคุมขังในคดีอาญา หรือในกรณีอื่นใดโดยมิชอบด้วยกฎหมาย บุคคลเหล่านั้นมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลท้องที่ที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาขอให้ปล่อย คือ

- (๑) ผู้ถูกคุมขังเอง
- (๒) พนักงานอัยการ
- (๓) พนักงานสอบสวน
- (๔) ผู้บัญชาการเรือนจำหรือพัศดี
- (๕) สามเษ ภริยา หรือญาติของผู้นั้น หรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกคุมขัง

เมื่อได้รับคำร้องดั่งนั้น ให้ศาลดำเนินการไต่สวนฝ่ายเดียวโดยด่วน ถ้าศาลเห็นว่าคำร้องนั้นมีมูล ศาลมีอำนาจสั่งผู้คุมขังให้นำตัวผู้ถูกคุมขังมาศาลโดยพลัน และถ้าผู้คุมขังแสดงให้เห็นเป็นที่พอใจแก่ศาลไม่ได้ว่าการคุมขังเป็นการชอบด้วยกฎหมาย ให้ศาลสั่งปล่อยตัวผู้ถูกคุมขังไปทันที”

และผู้เขียนได้กล่าวด้วยว่าบทบัญญัติแห่งมาตรานี้มีที่มาจากหลัก Habeas Corpus ของอังกฤษ และบทบัญญัติแห่งมาตรานี้ได้เพิ่ม “พนักงานสอบสวน” เข้าไปด้วย ผู้เขียนจึงเห็นว่า บทบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมใหม่นี้เหนือสิ่งอื่นใดเป็นบทบัญญัติที่เรียกร้องความเป็นเสรีนิยมจากพนักงานสอบสวนทีเดียวด้วย

แต่ก็ดูเหมือนการกระทำของพนักงานสอบสวนยังห่างไกลจากเจตนารมณ์ของกฎหมายอยู่มากทีเดียว

คดีในความผิดฐานกบฏดังกล่าวนี้ที่ได้นำไปสู่การออกหมายจับผู้ต้องหาด้วยนั้น เป็นการสอบสวนร่วมกันของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษกับพนักงานอัยการ ผู้เขียนจึงใคร่ขอกล่าว ว่าตามหลักของ “การเป็นอำนาจเดียวของการสอบสวนฟ้องร้อง” ตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ^๕ พนักงานอัยการจึงยากที่จะกล่าวว่าตนไม่รู้เห็นในการขอให้ออกหมายจับผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษในครั้งนี้

๒. เมื่อกระบวนการยุติธรรมถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองครั้งใหม่

บัดนี้ได้มีปรากฏการณ์ของการใช้กระบวนการยุติธรรมเป็นเครื่องมือในทางการเมืองเกิดขึ้นใหม่อีก กล่าวคือ เมื่อต้นเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๗ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ได้ไปขอให้ศาลออกหมายจับผู้ต้องหาหลายคนรวมทั้งนายสมบัติ ธำรงธัญวงศ์ ด้วย และปรากฏต่อมาว่า นายสมบัติฯ ถูกจับตัวได้เมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๗

ข่าวในหนังสือพิมพ์มติชนรายวันฉบับวันเสาร์ที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๗ กล่าวว่า ครั้นเมื่อจับนายสมบัติฯ ได้แล้ว ต่อมาในวันดังกล่าวนี้เองพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ พร้อมกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดสยบไพร่ของ บช. ปส. พร้อมอาวุธครบมือได้ควบคุมตัวนายสมบัติฯ ซึ่งถูกจับตามหมายของศาลอาญาในข้อหา “ร่วมกันก่อกบฏและข้อหาอื่น ๆ รวม ๘ ข้อหา” ไปยื่นคำร้องขอฝากขังต่อศาลอาญาเป็นครั้งแรกเป็นเวลา ๑๒ วัน ระหว่างวันที่ ๑๖ – ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๗ เนื่องจากต้องรอผลการตรวจสอบพิมพ์ลายนิ้วมือของผู้ต้องหาและอื่น ๆ

ข่าวในหนังสือพิมพ์ดังกล่าวรายงานต่อไปถึงคำสั่งศาลว่า

“ศาลได้พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ศาลมีคำสั่งออกหมายจับผู้ต้องหาโดยระบุในหมายว่า ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับได้เพียงเท่าที่จำเป็นในการนำตัวส่งฟ้องต่อศาลเท่านั้น เจ้าพนักงานจึงมีหน้าที่ต้องส่งตัวผู้ต้องหาให้แก่พนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการนำตัวมาฟ้องต่อศาลเท่านั้น พนักงานสอบสวนจะดำเนินการสอบสวนต่อหรือสอบสวนเพิ่มเติมไม่ได้ จึงไม่มีเหตุที่จะขอฝากขังผู้ต้องหา ให้ยกคำร้อง”

ข่าวในหนังสือพิมพ์ดังกล่าวรายงานต่อไปอีกว่า

^๕ ดู คณิต ณ นคร “คอป. และ อสส. กับการก่อการร้าย” อดีตประธาน คอป. เนะ อสส. ในคดีการก่อการร้าย หน้า ๑๕ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หน้า ๓๒ – ๓๕

“ต่อมาพนักงานอัยการ สำนักงานคดีพิเศษ ๔ เป็นโจทก์ยื่นฟ้องนายสมบัติ อารังธัญวงศ์ เป็นจำเลยในความผิดฐานร่วมกันเป็นกบฏ ยุยงปลุกปั่นให้ประชาชนก่อความไม่สงบขึ้นในราชอาณาจักร และอื่น ๆ รวม ๘ ข้อหา โดยศาลรับไว้ โดยนัดสอบคำให้การในวันที่ ๗ กรกฎาคมนี้ เวลา ๑๓.๓๐ น.”

และรายงานต่อไปอีกว่า

“ต่อมาเวลา ๑๗.๓๐ น. ศาลได้มีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยตัวนายสมบัติฯ ชั่วคราว ระหว่างการพิจารณา”

ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการจับนายสมบัติฯ นั้น ผู้เขียนเห็นว่าได้แสดงให้เห็นถึงความไม่ชอบมาพากลของกระบวนการยุติธรรมของเราดังต่อไปนี้ คือ

(๑) กรณีนำเชื่อว่าคดีเกี่ยวกับนายสมบัติฯ และพวกอีกหลายคนนั้น พนักงานสอบสวนคดีพิเศษยังไม่ได้รวบรวมพยานหลักฐานในคดีอย่างเสร็จสิ้นสมบูรณ์ก่อนส่งสำนวนไปให้พนักงานอัยการและในการขอให้ออกหมายจับในข้อหาดังกล่าว เพราะมีฉะนั้นแล้วเพื่อปฏิบัติตามคำสั่งของศาลอาญาที่ได้ออกหมายจับไว้ให้ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษเพียงแค่แจ้งข้อหาให้นายสมบัติฯ ทราบและสอบปากค่านายสมบัติฯ เพื่อให้ถูกต้องตาม “หลักฟังความทุกฝ่าย” ที่ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐^{๑๑} แล้วส่งคำให้การของนายสมบัติฯ ไปให้พนักงานอัยการดำเนินการฟ้องนายสมบัติฯ ต่อศาลต่อไปเท่านั้น กรณีก็จะไม่เกิดปัญหาใด ๆ เลย

(๒) กรณีนำเชื่อว่ากรณีที่พนักงานอัยการออกคำสั่งในคดีนายสมบัติฯ กับพวกในครั้งนี้ นั้น เป็นการออกคำสั่งว่า “ควรสั่งฟ้อง” ผู้ต้องหาทุกคนตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๕๗ เท่านั้น กล่าวคือ เป็นการออกคำสั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๑ วรรคสี่ ที่ว่า

“ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรสั่งฟ้อง ก็ให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหา ถ้าผู้ต้องหาอยู่ต่างประเทศให้พนักงานอัยการจัดการเพื่อขอให้ส่งตัวข้ามแดนมา”

(๓) หากความเข้าใจของผู้เขียนดังกล่าวมาในข้อ (๒) ถูกต้อง กรณียอมแสดงต่อไปว่า คดีนี้เป็นคดีที่การสอบสวนยังไม่แล้วเสร็จสิ้นสมบูรณ์ เพราะกรณีการออกคำสั่งตาม ข้อ (๒)

^{๑๑} ดู คณิต ณ นคร กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พิมพ์ครั้งที่ ๔ สำนักพิมพ์วิญญูชน มีนาคม ๒๕๕๕ หน้า

หรือตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๑ วรรคสี่นั้น เป็นการออกคำสั่งในกรณีผู้ต้องหาหลบหนี แต่ในความเป็นจริงของเรื่องนี้ผู้ต้องหาไม่ได้หลบหนีแต่ประการใด เพียงแต่พนักงานสอบสวนยังไม่มีความสามารถดำเนินการใด ๆ ในทางความเป็นจริงกับการได้ตัวผู้ต้องหาเท่านั้น ซึ่งแสดงถึงความอ่อนแอของอำนาจรัฐต่างหาก เมื่อกรณีเป็นเรื่องความอ่อนแอของอำนาจรัฐเช่นนี้แล้ว พนักงานอัยการรับสำนวนการสอบสวนคดีนี้ไว้พิจารณาได้อย่างไร เพราะการสอบสวนมีเนื้อหา ๒ ประการ คือ การรวบรวมพยานหลักฐาน ซึ่งในคดีนี้การรวบรวมพยานหลักฐานก็ยังไม่เสร็จสิ้นสมบูรณ์ และการใช้มาตรการบังคับ ซึ่งในคดีนี้ก็ยังไม่ได้กระทำ^{๑๑} การกระทำของพนักงานอัยการมีผิดหลักกฎหมายหรือหากหรือ พนักงานอัยการชอบที่จะสั่งไม่รับสำนวนคดีนี้หรือสั่งให้คืนสำนวนไปให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนต่อไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๑ วรรคสาม ที่บัญญัติว่า “ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรสอบสวนต่อไป ก็ให้สั่งให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติเช่นนั้น” มากกว่า

ดังนั้น กรณีที่เกิดขึ้นกับนายสมบัติฯ นี้ผู้เขียนจึงเห็นว่าเป็นกรณีที่ได้สร้างความสับสนให้กับวงการกฎหมายและวงการวิชาการเป็นอย่างมาก รวมทั้งได้สร้างความสับสนต่อผู้เขียนเป็นอย่างมากด้วย เพราะหากพนักงานอัยการไม่รับสำนวนการสอบสวนที่ยังไม่เสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้ว การขอให้ศาลอาญาออกหมายขังนายสมบัติฯ ของพนักงานสอบสวนระหว่างการพิจารณาก็ย่อมจะไม่เกิดขึ้น

เมื่อเช่นนี้ผู้เขียนจึงเห็นสมควรจะได้กล่าวถึง “การสั่งให้สอบสวนต่อไป” ในทางวิชาการเพื่อจักได้มีความเข้าใจกันในวงการนิติศาสตร์กันบ้างตามสมควร

๓. คำสั่งให้สอบสวนต่อไปของพนักงานอัยการในอดีต

ความเข้าใจเกี่ยวกับการสั่งคดีของพนักงานอัยการในวงการนิติศาสตร์ของเรานั้น มีความเข้าใจกันดีเพียงเรื่อง “การสั่งงดการสอบสวน” “การสั่งสอบสวนเพิ่มเติม” “การสั่งฟ้อง” และ “การสั่งไม่ฟ้อง” เท่านั้น ซึ่งแท้จริงแล้วตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๑ วรรคสาม ยังมีเรื่อง “การสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนต่อไป” อีกอย่างหนึ่งด้วย

^{๑๑} ดู คณิต ฒ นคร กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หน้า ๔๓๘

ผู้เขียนเริ่มรับราชการเป็นพนักงานอัยการเมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๐๖ โดยดำรงตำแหน่งอัยการผู้ช่วย กองคดี กรมอัยการ (ปัจจุบันคือสำนักงานคดีอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด) กองคดี ในขณะที่ผู้เขียนเริ่มรับราชการนั้น มีอยู่ ๔ กอง คือ สำหรับผู้เขียนนั้นสังกัดอยู่ “กอง ๑” ผู้บังคับบัญชาชั้นต้นในกองคดีเรียกว่า “หัวหน้ากอง” ผู้บังคับบัญชาสูงสุดของ “กองคดี” เรียกว่า “อัยการพิเศษฝ่ายคดี”

กรมอัยการในขณะนั้นแบ่งส่วนราชการออกเป็น ๓ กองใหญ่ ๆ คือ “กองคดี” “กองที่ปรึกษา” และ “กองวิชาการ” และภายในกองที่ปรึกษาและกองวิชาการก็จะแบ่งส่วนราชการภายในเป็นกองย่อยทำนองเดียวกับ “กองคดี” ดังกล่าวมาแล้ว

ระหว่างที่ผู้เขียนรับราชการอยู่ที่กองคดี กอง ๑ นั้น วันหนึ่งผู้เขียนได้รับการจ่ายสำนวนคดีสำนวนคดีหนึ่ง เป็นเรื่องเกี่ยวกับความผิดฐานออกเช็คโดยไม่มีการใช้เงินตามเช็ค ซึ่งเกี่ยวกับสำนวนคดีนี้ผู้ต้องหายังหลบหนีอยู่

ข้อเท็จจริงในสำนวนการสอบสวนเรื่องนี้มีเพียงว่าผู้ต้องหาได้ออกเช็คและธนาคารได้ปฏิเสธการใช้เงินตามเช็คเท่านั้น โดยไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่ามูลหนี้ในการจ่ายเช็คนั้น เป็นมูลหนี้ที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เพราะหากการออกเช็คเกิดจากมูลหนี้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว การกระทำของผู้ต้องหา ก็ไม่เป็นความผิดในฐานดังกล่าว

เมื่อข้อเท็จจริงมีอยู่เพียงเท่าที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าการสอบสวนคดีนี้ยังไม่เสร็จสิ้นสมบูรณ์ที่จะสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง ผู้เขียนจึงได้ทำความเห็นเสนอผู้บังคับบัญชาชั้นต้นไปว่า

“ควรคืนสำนวนคดีไปให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนต่อไป”

ซึ่งผู้บังคับบัญชาชั้นต้นเห็นพ้องด้วยกับความเห็นของผู้เขียน

ในการสั่งคดีของพนักงานอัยการในขณะนั้น ถ้าเป็นการ “สั่งให้งดการสอบสวน” และ “สั่งฟ้อง” กรณีเป็นอำนาจของหัวหน้ากอง แต่ถ้าสั่งอย่างอื่นต้องเสนอต่อ “อัยการพิเศษฝ่ายคดี” (ปัจจุบันเรียกว่า “อธิบดีอัยการฝ่ายคดี”) เพื่อพิจารณาต่อไป

เมื่อสำนวนคดีดังกล่าวนี้ขึ้นไปถึงอัยการพิเศษฝ่ายคดี ปรากฏว่าอัยการพิเศษฝ่ายคดีส่งกลับคืนมายังกอง ๑ โดยสั่งว่า

“ให้พิจารณาว่าพยานหลักฐานเท่าที่ปรากฏในสำนวนพอที่จะสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องอย่างไรหรือไม่”

สำนวนคดีดังกล่าวจึงตกมาที่ผู้เขียนอีกครั้งและผู้เขียนได้เสนอความเห็นต่อหัวหน้ากอง
ว่า

**“พยานหลักฐานเท่าที่มีไม่พอพียงว่าผู้ต้องหากระทำความผิดตามที่ถูกล่ามทา
ควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา”**

ซึ่งหัวหน้ากองและอัยการพิเศษฝ่ายคดีเห็นพ้องด้วย และอัยการพิเศษฝ่ายคดีได้มีคำสั่ง
ไม่ฟ้องผู้ต้องหาแล้วเสนอสำนวนไปยังอธิบดีกรมตำรวจต่อไป

ผลปรากฏว่าอธิบดีกรมตำรวจได้แย้งคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ กรณีจึงขึ้นไปสู่
อธิบดีกรมอัยการตามนัยมาตรา ๑๔๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และอธิบดี
กรมอัยการได้ชี้ขาดให้ฟ้องผู้ต้องหาในคดีนี้

หลังจากนั้นไม่นานหัวหน้ากองได้จ่ายสำนวนทำนองเดียวกันให้ผู้เขียนตรวจพิจารณา
อีกสำนวนหนึ่ง ในสำนวนหลังนี้ผู้เขียนจึงได้เสนอความเห็นต่อหัวหน้ากองว่า

**“ควรสั่งฟ้องแต่ผู้ต้องหาหลบหนีให้พนักงานสอบสวนออกหมายจับมาเพื่อฟ้อง
ภายในอายุความต่อไป”**

ผลปรากฏว่าหัวหน้ากองได้เรียกผู้เขียนไปพบและกล่าวว่า

**“เมื่อเร็ว ๆ นี้คุณไม่ได้เสนอความเห็นอย่างนี้ไม่ใช่หรือ ทำไมจึงเปลี่ยนแปลง
ความเห็นเร็วอย่างนั้น เอากลับไปทำความเห็นเสนอเข้ามาใหม่”**

ถึงตอนนี้ผู้เขียนใคร่ขอกล่าวว่า พนักงานอัยการเราเมื่อเดิมนั้น มีจิตใจที่กว้างขวางมาก
เราเคารพในความเห็นของกันและกันอย่างมากเสมอ และแน่นอนบรรยากาศเช่นนี้คือเหตุผล
หนึ่งที่ทำให้ผู้เขียนตัดสินใจอยู่กับองค์กรแห่งนี้จนกระทั่งเกษียณอายุราชการ

ที่นี้กลับมาสู่เรื่องเกี่ยวกับสำนวนที่สองที่ผู้เขียนได้กล่าวค้างไว้ต่อไป

เมื่อหัวหน้ากองส่งคืนสำนวนมาให้ผู้เขียนพิจารณาเสนอความเห็นใหม่ ผู้เขียนจึงได้
เสนอความเห็นเช่นเดียวกับคดีแรก คือ

“ควรคืนสำนวนคดีไปให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนต่อไป”

และหัวหน้ากองเห็นพ้องด้วยกับผู้เขียน แต่เมื่อสำนวนไปถึงอัยการพิเศษฝ่ายคดี
ปรากฏว่าอัยการพิเศษฝ่ายคดีส่งสำนวนกลับมายังกอง ๑ โดยสั่งให้พิจารณาว่าตาม
พยานหลักฐานเท่าที่ปรากฏจะสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา ผู้เขียนจึงได้เสนอความเห็นไปยัง
หัวหน้ากองว่า “ควรสั่งไม่ฟ้อง” ซึ่งก็ปรากฏเช่นกันว่าทั้งหัวหน้ากองและอัยการพิเศษฝ่ายคดี
ต่างเห็นพ้องด้วยกับผู้เขียน และสำนวนได้ขึ้นไปสู่การพิจารณาของอธิบดีกรมตำรวจตามนัย

มาตรา ๑๔๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และอธิบดีกรมตำรวจมีความเห็นแย้งและในที่สุดอธิบดีกรมอัยการชี้ขาดให้ฟ้องเช่นเดียวกับในคดีแรก

เมื่ออธิบดีกรมอัยการได้ชี้ขาดให้ฟ้องถึงสองครั้งสองคราเช่นนี้ หลังจากนั้นคดีทำนองนี้ก็จะมีการเสนอความเห็น “ควรสั่งฟ้อง” และแจ้งให้พนักงานสอบสวนออกหมายจับเพื่อนำตัวมาฟ้องต่อไปตามนัยคำชี้ขาดของอธิบดีกรมอัยการ

ถึงตอนนี้ผู้เขียนใคร่ขอกล่าวว่ แม้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเราจะประกาศใช้บังคับมาตั้งแต่ปี ๒๔๗๘ แต่ก็ต้องยอมรับว่าความเข้าใจหลักกฎหมายของนักกฎหมายเรายังขาดหลักการอยู่อย่างมาก ดังนั้น ทางปฏิบัติของทุกองค์กรในกระบวนการยุติธรรมที่ไม่ตรงกับหลักกฎหมายจึงยังมีอยู่มากมายหลายเรื่อง^๒

๔. ความเข้าใจเรื่องการสั่งสอบสวนต่อไปของพนักงานอัยการ

การสั่งสอบสวนต่อไปที่ผู้เขียนจะได้กล่าวต่อไปในบทความนี้ก็เป็นเรื่องหนึ่งที่ต้องพิจารณาในกระบวนการยุติธรรมยังไม่ค่อยเข้าใจอย่างตรงกับหลักกฎหมาย แม้พนักงานอัยการเองก็ไม่เว้นกรณีจึงทำให้การสั่งคดีของพนักงานอัยการเป็นการกระทำที่กระทบกระทั่งสิทธิของผู้ต้องหาเสมอมา คดีที่เกี่ยวข้องกับนายสมบัติฯ และพวกนี้จึงมีข้อบกพร่องที่กระทบสิทธิของบุคคล และกระทบต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยของส่วนรวมด้วย

ที่ว่ากระทบสิทธิของบุคคลก็เพราะว่าสำนวนคดีนี้ยังไม่เสร็จสิ้นสมบูรณ์ ไม่ใช่สำนวนคดีที่ผู้ต้องหาหลบหนี เมื่อเช่นนี้พนักงานอัยการจึงต้องสั่งไม่รับสำนวนการสอบสวนคดีนี้จากพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและต้องคืนสำนวนให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษดำเนินการสอบสวนต่อไปเพื่อความเป็นภาวะวิสัยของการดำเนินคดีจึงจะถูกต้องชอบธรรม เหตุนี้ผู้เขียนจึงใคร่ขอกล่าวว่

การที่พนักงานอัยการรับสำนวนคดีนายสมบัติฯ และพวกนี้ไว้พิจารณานั้น นอกจากเป็นการกระทำที่กระทบสิทธิของบุคคล และทำให้การสอบสวนขาดความเป็นภาวะวิสัยกระทบต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยของส่วนรวมแล้ว ผู้เขียนยังเห็นว่าพนักงานอัยการได้ตกเป็นเครื่องมือของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษที่กำลังถูกสังคมบางส่วนมองว่าเป็นเครื่องมือของทางการเมืองอีกด้วย

^๒ ดู คณิต ฒ นคร “วิธีพิจารณาความอาญาไทย : หลักกฎหมายกับทางปฏิบัติที่ไม่ตรงกัน” วารสารนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๒๘ หน้า ๑

ในทางทฤษฎีหรือในทางวิชาการนั้น พนักงานอัยการมีความรับผิดชอบต่อสำนวนการสอบสวน ๔ ประการ คือ

- (๑) รับผิดชอบต่อความถูกต้องชอบด้วยกฎหมายของการสอบสวน
- (๒) รับผิดชอบต่อความถูกต้องชอบด้วยระเบียบของการสอบสวน
- (๓) รับผิดชอบต่อความละเอียดรอบคอบของการสอบสวน และ
- (๔) รับผิดชอบต่อความเชื่อถือได้ของการสอบสวน^{๑๓}

การกระทำของพนักงานอัยการในคดีที่เกี่ยวกับนายสมบัติฯ กับพวกนี้จึงเห็นได้ชัดว่าเป็นการกระทำที่ขาดความรับผิดชอบทั้ง ๔ ประการ กล่าวคือ

(๑) การที่พนักงานอัยการรับสำนวนนี้ไว้พิจารณายอมไม่ถูกต้องชอบด้วยกฎหมาย เพราะสำนวนคดีนี้เป็นสำนวนคดีที่ยังไม่เสร็จสิ้นสมบูรณ์ ไม่ใช่สำนวนที่ผู้ต้องหาหลบหนี

(๒) ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๕๗ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสำนวนการสอบสวนที่ผู้ต้องหาหลบหนี การรับสำนวนคดีที่ยังเป็นสำนวนคดีที่ยังไม่เสร็จสมบูรณ์และการส่งฟ้องในคดีนี้จึงไม่ชอบด้วยระเบียบดังกล่าว

อนึ่ง ผู้เขียนเห็นว่าคดีดังกล่าวนี้ต้องถือว่าเป็นคดีสำคัญ อัยการสูงสุดจึงชอบที่จะลงไปดูแลโดยใกล้ชิด เมื่อครั้งที่ผู้เขียนดำรงตำแหน่งอัยการสูงสุดนั้น ผู้เขียนจะไม่การปล่อยให้ผู้ใต้บังคับบัญชาดำเนินคดีที่สำคัญไปเองตามปกติโดยเด็ดขาด เพราะผู้เขียนเกรงว่าผู้เขียนอาจถูกกล่าวหาได้ว่าปฏิบัติงานอย่างผิดหลักการบริหารงานที่ดี^{๑๔}

(๓) การส่งคดีเกี่ยวกับสำนวนคดีเรื่องดังกล่าวนี้ก็เห็นได้ชัดว่าพนักงานอัยการไม่พิจารณาทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายอย่างรอบคอบ เพราะในส่วนของข้อเท็จจริงการสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้นสมบูรณ์ ส่วนในข้อกฎหมายดูจะเป็นการวินิจฉัยจากความรู้สึกว่าการกระทำของผู้ต้องหาเป็นความผิดฐานเป็นกบฏ เพราะนักกฎหมายของเราแยกไม่ออกระหว่างความผิดฐานมั่วสุมกันตั้งแต่สิบคนขึ้นไปตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๑๕ ซึ่งเดิมเมื่อครั้งที่ใช้ “กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗” ความผิดฐานนี้เรียกว่า “ความผิดฐานก่อ

^{๑๓} ดู คณิต ณ นคร กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หน้า ๑๐๐

^{๑๔} ดู คณิต ณ นคร “คอป. และ อสส. กับการก่อการร้าย” อดีตประธาน คอป. และ อสส. ในคดีการก่อการร้าย หน้า ๑๕ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หน้า ๓๕ - ๔๐

การจลาจล” เมื่อเดิมจึงเกิดความสับสนกับความผิดฐานเป็นกบฏเสมอ^{๑๕} การกระทำของพนักงานอัยการจึงขาดความละเอียดรอบคอบในการลงความเห็นในปัญหาข้อกฎหมายของความผิดฐานเป็นกบฏ ซึ่งแสดงว่าการทำงานของพนักงานอัยการยังไม่ “นิ่ง” พอที่จะเชื่อถือได้ว่ามีความเป็นภาวะวิสัยในการสั่งคดี^{๑๖}

(๔) การที่พนักงานอัยการกระทำอย่างไม่ถูกต้องชอบด้วยกฎหมาย ไม่ถูกต้องชอบด้วยระเบียบ และขาดความละเอียดรอบคอบ ดังได้วิเคราะห์มาแล้วข้างต้นนั้น ย่อมทำให้ความเชื่อถือขององค์กรอัยการถูกระทบ อันเป็นการกระทำที่ขาดความรับผิดชอบในความเชื่อถือได้ของการสอบสวนนั่นเอง

สรุป

เมื่อพนักงานอัยการทำงานอย่างไม่มีหลักเกณฑ์ได้กล่าวมาแล้ว ไม่ว่าการกระทำของพนักงานอัยการจะเป็นการกระทำที่ได้กระทำไปโดยรู้หรือไม่รู้ถึงหลักกฎหมายและความหมายของ “ความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่าน” ก็ตาม การกระทำของพนักงานอัยการได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคมส่วนรวมอย่างมาก และผู้เขียนใคร่ขอโทษที่จะกล่าวต่อไปว่าการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการและอัยการสูงสุดในยุคหลังนี้ได้สร้างความตกต่ำให้เกิดแก่องค์กรอัยการอย่างมากมายมหาศาล และมีผลกระทบต่อความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนต่อองค์กรอัยการด้วย

กรณีจึงจำเป็นต้องปฏิรูปองค์กรอัยการเสียใหม่เพื่อให้องค์กรอัยการสามารถจะช่วยแก้ปัญหาให้เกิดความสงบสุขในสังคมได้ดีในอนาคต สำหรับวุฒิสภาที่ขอที่ต้องระมัดระวังในการให้ความเห็นชอบต่อผู้ที่ให้ดำรงตำแหน่ง “อัยการสูงสุด”

ในคำนำของหนังสือ “อดีตประธาน คอป. แนะ อสส. ในคดีการก่อการร้าย” ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๒ ผู้เขียนได้กล่าวถึงการเป็น “อัยการสูงสุด” ไว้ดังนี้

“บุคคลในกระบวนการยุติธรรมของประเทศนั้น เป็นบุคคลที่มีความสำคัญมาก ผมทราบว่าในสหรัฐอเมริกาเคยมีครั้งหนึ่งที่ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาเสนอแต่งตั้งศาสตราจารย์ทางกฎหมายผู้หนึ่งให้เป็นผู้พิพากษา Supreme Court แต่จากการ

^{๑๕} ดู คณิต ฒ นคร “อัยการกับปัญหาความขัดแย้งในชาติ” ในหนังสือ ประชาธิปไตยกับการตั้งรังเกียจทางสังคม หน้า ๑๔๕ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน้า ๑๔๗ - ๑๔๘ หัวข้อ “ความผิดก่อการจลาจลกับความผิดฐานเป็นกบฏ”

^{๑๖} ดู คณิต ฒ นคร “กระบวนการยุติธรรมต้อง “นิ่ง”” หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับวันพุธที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๔๙ หรือใน ประชาธิปไตยกับการตั้งรังเกียจทางสังคม หน้า ๑๑๗ - ๑๒๒